

mentális, illetve menedzseriskola) ellentéteiben, valamint a könyvtártudomány egymástól diametráisan különböző tárgymeghatározásainak (potenciális használók, illetve az információs ismeretek a középpontban) vitáiban is tetten érhető. A rangnathani öt könyvtártudományi törvény, de különösen az, amely a könyvtárról mint élő és növekvő szervezetről szól, ugyancsak különféle oldalokról jött támadásoknak van kitéve. Gyakorlatilag érvényét veszítette. Nincs béke és egyetértés a könyvtárak rendeltetészerű működéséről vallott nézetekben sem.

Szerzőnk – érdekes módon – az orvostudomány és a könyvtártudomány hasonlóságát veti fel, s mintegy példának mutatja be az orvoslás történetének alakulását, amelyek lényege: gyakorlóit a 19. század elején megtanulták, hogy milyen ok-okozati összefüggések léteznek a patológiában, növelték a vizsgálatok minőségét, a diagnosztikus pontosságát, a terápia hatékonyságát, miközben egyaránt támaszkodtak más alaptudományok (pl. a biológia, fiziológia), illetve alkalmazott tudományok (gyógyszertan, orvosi műszerészség stb.) eredményeire.

A könyvtártudománynak is van esélye ilyen integráció befutására, ami egyszersmind ledöntené azt a folyvást kísértő kérdést is, hogy tudomány-e avagy művészet a könyvtártudomány.

A konklúziók: a könyvtártudomány „jelenleg még meglehetősen távol van attól, hogy az »ismeretelméleti küszöböt« átlépje, ami a tudományos formalizálására adna neki jogosítványt. Még abban sem vagyunk bizonyosak, hogy elért-e a »pozitivitás küszöbére«, ami lehetőséget adna számára az

önálló diszciplínaként való kezelésre." Szerzőnk mindezt még a franciaországi csökevényes és ellentmondásos könyvtártudományi kutatásokra és képzésekre rámutatva is alátámasztja.

A „mi a teendő” kérdéskörében is van a szerzőnek ajánlata. Nevezetesen:

1. Kutatókból és gyakorlati szakemberekből olyan kutatóteameket kellene létrehozni, amelyek feltárnák és elemeznék az „információs és megismerési szükségletek kielégítésének diszfunkcióit (pl. a használók funkcionális műveletlensége, az állomány optimális struktúrája és gyarapítása, a használók elégtelen tájékoztatásának okai)“.
2. Kurrens munka közben szembe kellene állítani egymással a könyvtári munka régi módszereit-eszközkészletét az új, korszerű módszerekkel-eszköz-készletekkel, s kritikailag értékelni mindkét csoport előnyeit-hátrányait.
3. Kritikailag kellene szembeállítani a leghíresebb kézikönyvek mondanivalóit a kurrens munka „mondanivalóival” a szükséges korrekciók vice versa elvégzése érdekében.
4. Az eredményeket rögzíteni és terjeszteni kellene az általánosítások elvégzése után.

A „könyvtártudományi szemléletváltást” továbbképzések sorával kellene elősegíteni. Akik ezt a munkát szervezik és irányítják, azoknak tudományos áttekinthetőséget kell benne teremteniük, és önmaguknak elméleti bátorsággal rendelkezniük.

/CALANGE, Bertrand: Možet li opredelit' bibliotekovedenie? = Bibliotekovedenie, 1. sz. 2001. p. 76–87./

(Futala Tibor)

A számítógépesítés mint új tudományos irányzat a könyvtári-információs területen

Ma már Oroszországban sincs olyan könyvtár, ahol ne volna számítógép. Ez annak köszönhető, hogy a 70-es és 80-as évek fordulóján megjelentek a személyi számítógépek, amelyeket a kiskönyvtárak is be tudtak szerezni olcsóságuknál fogva. E fordulattól datálódik az a törekvés, hogy még a helyi számítógépesítés is kompatibilis rendszert eredményezzen. Olyat, amelyről minden más rendszert el lehet érni, legyen az a világ bármely pontján, miközben a szóban forgó könyvtár rendszerét is elérhetni bárhonnán. És innen indult el, majd mindinkább terebélyesedett az az elméleti és

gyakorlati ismerethalmaz, amely csökkenti (optimális esetben: megszünteti) annak veszélyét, hogy valamely napjainkban szervezett rendszer a fenti követelményeknek ne tudjon megfelelni.

A tartalmában mindinkább tudományos szinten kifejeződő ismerethalmaz elsősorban a számítógépesítés „antréjaként” szükséges vizsgálódásokat és tennivalókat határozza meg, illetve írja le. Ezek közé tartozik:

- az automatizálendő folyamatok modelljének elkészítése,

- az általános rendszertervezési elveknek az adott körülményekre való adaptálása,
- a számítógépes rendszer megvalósítási modelljének kimunkálása és a beszerzendő eszközök kiválasztása,
- ajánlások készítése a majdani technológiai folyamatok megszervezéséhez,
- a megvalósítandó rendszer sémáinak és paramétereinek „bemérése” a hasonló rendszerekkel való összehasonlítás lehetővé tétele érdekében,
- a tervezésben preferálandó jellemzők (integrációs, kooperációs, állományhasználati stb. mozzanatok) előtérbe állítása,
- az új üzemmódra való áttérés fokozatosságának ajánlása.

Maga a tervezés bonyolult, „többszintes” munka a könyvtári-információs tevékenység produktívabbá tétele céljából. Miközben irányadók azok a követelmények, amelyek a bonyolult ipari rendszerek tervezésében érvényesítendők, de: mindezt a könyvtári-információs tevékenység sajátosságaira való tekintettel kell érvényesíteni; nem utolsósorban az előzetesen felderített „emberi tényezők” tekintetbevétele szükséges. Ezzel függ össze az eszközök és berendezések különösen gondos kiválasztása, továbbá több tudományos-módszertani elv érvényesíteni tudása. Végül megfelelő „üzenetek” rögzítésének formájában kell átadni a szöveg forgó könyvtári-információs rendszereket.

Az imént említett tudományos-módszertani elvek a következők:

- az identitás (= minden rendszerben vannak azonos mozzanatok, a köztük lévő különbség, hogy az azonos szakaszok tartalmukban és időleges paramétereikben különböznek egymástól),
- az eszközök kompatibilitása,
- a programellátás integrált és moduláris volta,
- a „technológiaság” (= az új rendszerhez új technológia jár, a régi minden további nélkül nem alkalmazható),
- az „egyszeriség” (= egyszeri feldolgozás, többszöri használat),
- a korporativitás (egyszerűbben szólva: együttműködés a feltárásban),
- a hálózatba való integrálódás,
- az irányítás számára monitoringlehetőség,
- a nemzetközi együttműködés,
- a lehetőség szerinti egységesítés és tipizálás.

Az ismertetett módon működő számítógépesítést elősegítő szolgáltatás a jövő útja, a világ információs áramlásába való bekapcsolódás előfeltétele.

ŠRAJBERG, Ű. L.: *Avtomatizaciã kak novos naučnoe napralevenie v bibliotečno-informacionnoj oblasti. = Naučnye i tehničskie biblioteki*, 2. sz. 2000. p. 5–11./

(Futala Tibor)

Új kelet- és közép-európai piaci adatbázisok

Kelet- és Közép-Európa 27 országa jelentősen különbözik egymástól, nemcsak a magánvállalkozások megítélésében, hanem a helyi gazdasági viszonyok nagymérvű eltérésében is. Ezek a tényezők erősen befolyásolják az angol nyelvű céginformációs adatbázisok elérhetőségét és minőségét ezekben az országokban. Tény azonban az, hogy vannak elektronikus módszerek business információk szerzésére, többek között „sárga lapok” (szakmai mutatók, vagyis „arany oldalak”) jellegű online és/vagy CD-ROM adatbázisok formájában. Ezekből és hasonlókból mutatjuk be az interneten elérhető források egy csokrát.

Traveller's Yellow Pages: St Petersburg Edition
Szentpétervári cégek jól használható forrása, amely e-mail címekeket, nyitvatartási időket, közeli metróállomásokat, webcímekeket és szokásos cégnévmutató adatokat tartalmaz.
www.travellersyellowpages.com/stpete/index.html

Ukrainet Yellow Pages

Ukrainai vezető cégek adatait tartalmazza.
www.ukrainet.lviv.ua/yellow/pages.htm

Yellowweb Hungary

Magyar cégek átfogó jegyzéke.
www.yellowweb.hu/index.asp?lang=1

Romania Yellow Pages

Vállalkozások alapjegyzéke.
www.romaniayellowpages.com

Kazakhstan Yellow Pages

20 000 vállalat adatait tartalmazza.
www.kazakhstanyellowpages.com

A fenti „Arany Oldalak” forrásokon kívül számos, szokványos cégműtató adatbázist találhatunk, amelyek változó részletességgel ismertetik a cé-